

ZLÁ KRV

Tajomstvá
a lži v Silicon
Valley

Strhující příběh
o největšom
podvode

John
Carreyrou

AKTUELL

John Carreyrou
Zlá krv

ZLÁ KRV

| Tajomstvá a lži |
| v Silicon Valley |

John Carreyrou

AKTUELL

Dielo je autorsky chránené. Všetky práva, najmä rozmnožovať a rozširovať, rovnako ako právo prekladu sú vyhradené. Žiadna časť tohto diela sa nesmie bez písomného súhlasu majiteľa autorských práv reprodukovať, spracovávať, rozmnožovať alebo rozširovať vo forme fotokópií, mikrofilmov alebo iných metód použitia elektronických systémov ukladania do pamäte.

John Carreyrou: Zlá krv

Z anglického originálu *Bad Blood*, ktorý vydalo vydavateľstvo Alfred A. Knopf, a division of Penguin Random House LLC, New York, USA.

Copyright © 2018 by John Carreyrou

All rights reserved.

Všetky práva vyhradené.

Translation © Helena Šajgalíková 2021

Redakčne upravila: Tatiana Žáryová

Photograph © Alexander Kent

Cover design © Ami Smithson, Pan Macmillan Art Department

Sadzba a zalomenie: Samuel Ryba

Tlač: FINIDR, s.r.o., Český Těšín, Česká republika

Vydal AKTUELL vydavateľstvo, s. r. o., Bratislava, Slovenská republika

Slovak edition © AKTUELL 2021

ISBN 978-80-89873-09-8

Venujem Molly, Sebastianovi, Jackovi a Francesce

Obsah

<i>Autorova poznámka</i>	9
Predhovor	11
1. Cieľavedomý život	17
2. Blaf	26
3. Kríženec	38
4. Zbohom, East Palo	50
5. Sused z detstva	64
6. Sunny	77
7. Dr. J	91
8. MiniLab	105
9. Hra na wellness	119
10. „Kto je podplukovník Shoemaker?“	130
11. Posvietime si na Fuisza	142
12. Ian Gibbons	151
13. Chiat\Day	160
14. Ostrá prevádzka	171
15. Jednorožec	185
16. Vnuk	195
17. Sláva	212
18. Hippokratova prísaha	224
19. Tip	234
20. Nástraha	251
21. Obchodné tajomstvo	260
22. <i>La mattanza</i>	269

23.	Havarijná služba	278
24.	Cisárovná je nahá	292
	Doslov	307
	Doslov k vydaniu knihy v edícii vintage books (2019)	313
	<i>Podakovanie</i>	315
	<i>Poznámky</i>	319
	<i>Register</i>	345

Autorova poznámka

Táto kniha vychádza zo stoviek rozhovorov s vyše stopäťdesiatimi účastníkmi vrátane viac než šesťdesiatich bývalých zamestnancov Theranosu. Väčšina postáv deja – mužov a žien – vystupuje pod svojím pravým menom, niektorí ma však požiadali, aby som ich identitu nezverejnil buď preto, lebo sa obávali represálií od spoločnosti, mali strach, že by sa zaplietli do prebiehajúceho vyšetrovania ministerstva spravodlivosti, alebo si jednoducho chceli chrániť súkromie. V snahe predstaviť fakty čo najkomplexnejšie a najdetailnejšie som súhlasil, aby niektorí vystupovali pod pseudonymom. Ostatné informácie o nich vrátane ich skúseností sú reálne a pravdivé.

Všetky citácie, ktoré som použil z emailových správ alebo iných dokumentov, sú doslovné a vychádzajú zo samotných dokumentov. Ak som postavám v dialógoch vložil do úst repliky, tie sú zostavené na základe spomienok účastníkov. Niektoré kapitoly sa zakladajú na záznamoch zo súdnych konaní, ako je svedecká výpoveď. Ak ide o takúto výpoveď, tieto záznamy som detailne zdokumentoval v časti *Poznámky* na konci knihy.

Počas písania knihy som sa skontaktoval so všetkými kľúčovými osobami v príbehu Theranosu a ponúkol som im príležitosť vyjadriť sa k akémukoľvek obvineniu, ktoré sa ich týka. Elizabeth Holmesová mi odmietla poskytnúť interview a rozhodla sa na spracovaní tohto príbehu nespolupracovať, na čo má právo.

Predhovor

17. november 2006

Tim Kemp mal pre svoj tím dobré správy. Bývalý vrcholový manažér IBM riadil bioinformatiku v spoločnosti Theranos, v startupe s najmodernejším systémom krvných testov. Spoločnosť práve dokončila svoju prvú prelomovú prezentáciu pre jednu farmaceutickú firmu. Elizabeth Holmesová, dvadsaťdvaročná zakladateľka spoločnosti Theranos, odletela do Švajčiarska, aby predviedla možnosti systému predstaviteľom európskeho farmaceutického gigantu Novartis.

„Ráno mi volala Elizabeth,“ písal Kemp svojmu pätnásťčlennému tímu v emailovej správe. „Poďakovala a vyhlásila, že *to bude perfektné!* Špeciálne ma požiadala, aby som vám vyjadril jej obdiv a vďaku. Ešte dodala, že zástupcovia Novartis boli takí ohromení, až požiadali o ponuku a vyjadrili záujem o finančné otázky, týkajúce sa projektu. Dokázali sme, čo sme chceli!“

To bol pre Theranos začiatok. Trojročný startup pokročil od ambiciózneho nápadu, na ktorý Holmesová prišla na internáte počas štúdia, po skutočný produkt, ktorý mala záujem využívať obrovská nadnárodná korporácia.

Správa o úspechu prezentácie sa dostala na vyššie úrovne vedenia až po druhé poschodie, kde sídlili kancelárie vrcholového manažmentu.

Jedným z nich bol Henry Mosley, riaditeľ finančného odboru spoločnosti Theranos. Mosley v nej začal pracovať pred ôsmimi

mesiacmi v marci 2006. Bol to uvoľnený veterán z prostredia technológií zo Silicon Valley v pokrčených šatách, so zelenými očami a s prenikavým pohľadom. Vyrástol vo Washingtone, D.C., získal titul na Utahskej univerzite, koncom sedemdesiatych rokov zakotvil v Kalifornii a už nikdy neodišiel. Prvé zamestnanie získal u výrobcu čipov Intel, u jedného z pionierov v Silicon Valley. Postupne viedol finančné oddelenia štyroch technologických spoločností, z ktorých dve dostal na burzu. Theranos teda naozaj nebol jeho začiatočnícky pokus.

To, čo Mosleyho pritiahlo do Theranosu, bol talent a skúsenosti, ktoré sa skoncentrovali okolo Elizabeth. Hoci bola mladá, obkolesili ju naozaj hviezdy. Predsedom predstavenstva bol Donald L. Lucas, investor z oblasti rizikového kapitálu, ktorý pracoval pre Larryho Ellisona v miliardovom podniku so softvérom a v polovici osemdesiatych rokov mu pomohol dostať Oracle Corporation na burzu. Lucas spolu s Ellisonom vložili do spoločnosti Theranos aj peniaze.

Ďalším členom predstavenstva s brilantnou reputáciou bol Channing Robertson, dekan stanfordskej Technickej fakulty. Robertson bol jednou z jej hviezd. Jeho odborné svedectvo o návykovosti cigariet koncom deväťdesiatych rokov donútilo tabakový priemysel venovať nezabudnuteľných 6,5 miliardy dolárov na urovanie sporu so štátom Minnesota. Stačilo zopár stretnutí, ktoré s Robertsonom Mosley mal, a bolo jasné, že Elizabethin svet vymyslel on.

Theranos mal aj silný manažérsky tím. Kemp strávil tridsať rokov v IBM. Diane Parksová, obchodná riaditeľka spoločnosti Theranos, mala dvadsaťpäťročnú skúsenosť vo farmaceutických a biotechnologických firmách. John Howard, viceprezident výroby, predtým riadil dcérsku spoločnosť Panasonicu na výrobu čipov. Nebývalo zvykom nájsť v startupe toľko vrcholových manažérov najväčšieho kalibru.

Nebolo to však len predstavenstvo s vrcholovým manažmentom, čo Mosleyho pritiahlo do spoločnosti Theranos. Trh, ktorý plánoval obsadiť, bol obrovský. Farmaceutické firmy každý rok investovali desiatky miliárd dolárov do klinických testov nových

liekov. Keby sa spoločnosť Theranos pre ne dokázala stať nenahraditeľná a odkrojila by si čo len časť tých investícií, bol by to neuveriteľný finančný úspech.

Elizabeth ho požiadala, aby pripravil niekoľko finančných návrhov, ktoré by mohla ukázať investorom. Prvá sada čísel ju nijako nenadchla, tak ju upravil smerom nahor. Z upravenej kalkulácie bol nervózny, ale uvedomoval si, že sú ešte vždy dosiahnuteľné, ak spoločnosť zrealizuje svoje ciele. Okrem toho investori startupov vedeli, že ich zakladatelia v snahe získať financie predpovede vždy nadhodnocujú. Bola to súčasť hry. Odborníci v rizikových investíciách mali na to aj výraz: prognóza hokejky, podľa tvaru grafu. Niekoľko rokov vykazovali stagnáciu výnosov a potom, akoby zázrakom, vystrelili priamočiario nahor.

V jednej veci si Mosley nebol istý, že jej úplne rozumie – ako ich technológia funguje. Keď prišli potenciálni investori, vždy ich vzal za Shaunakom Royom, spoluzakladateľom Theranosu. Shaunak mal doktorát chemických technológií a s Elizabeth spolupracoval v Robertsonovom výskumnom laboratóriu na Stanfordovej univerzite.

Shaunak si pichol do prsta a vytlačil zopár kvapiek krvi. Potom krv preniesol na bielu plastovú kazetu veľkosti bankovej karty. Kazetu vložil do škatule veľkej ako hriankovač. Nazývala sa čítačka, lebo z kazety načítala signál s údajmi a preniesla ich na server, ktorý údaje analyzoval a spracované zaslal späť. To bola podstata.

Keď Shaunak predvádzal systém investorom, ukazoval na monitor počítača, na ktorom bolo vidieť, ako krv preteká z kazety do čítačky. Mosley fyzikálnym a chemickým zákonitostiam, ktoré tu pôsobili, nie celkom rozumel. Napokon, to nebola ani jeho úloha. On zodpovedal za financie. Pokiaľ systém prinášal výsledky, bol šťastný. A systém to vždy urobil.

O NIEKOĽKO DNÍ NESKÔR sa Elizabeth vrátila zo Švajčiarska a po budove sa prechádzala so širokým úsmevom. Ďalší dôkaz úspešnej služobnej cesty, pomyslel si Mosley. Niežeby to bolo

výnimočné. Elizabeth často prejavovala nadšenie. Sršala nekonečným podnikateľským optimizmom. Predstavenstvo na to používalo výraz „*mimo*-riadnym“ s tým, že prvú časť „*mimo*“ písalo kurzívou a so spojovníkom kvôli dôrazu v snahe predostrieť poslanie spoločnosti Theranos zamestnancom. Bolo to trochu prehnané, ale Elizabeth pôsobila tak úprimne a Mosley veril, že všetci úspešní zakladatelia startupov v Silicon Valley vyzerali ako poslovovia dobrých správ. Ak ste namrzený, svet nezmeníte.

Bolo však čudné, že skupina spolupracovníkov, ktorá Elizabeth sprevádzala na služobnej ceste, jej nadšenie neprejavovala. Dokonca sa niektorí vrátili zjavne rozladení.

Možno niekomu uleteli včely, uvažoval Mosley napoly žartom.

Schádzal dolu schodmi do priestorov, kde v niekoľkých kójach sedela väčšina zo šesťdesiatich zamestnancov spoločnosti, a hľadal Shaunaka. Shaunak bude určite vedieť, ak je nejaký problém, o ktorom ho neinformovali.

Najprv tvrdil, že o ničom nevie. Ale Mosley vycítil, že niečo skrýva a neprestával naňho tlačiť. Shaunak postupne prestal zapierať a pripustil, že Theranos 1.0, ako Elizabeth pokrstila systém krvných testov, nefunguje vždy spoľahlivo. Podľa neho to v skutočnosti bol akýsi hod kockou. Niekedy sa z neho podarilo vymámiť výsledok, niekedy nie.

Pre Mosleyho to bola novinka. Myslel si, že systém je spoľahlivý. Keď prišli investori, nevyzeral, že vždy funguje?

No, na to existuje dôvod, že vždy vyzerá funkčne, povedal Shaunak. Obraz na monitore, ktorý ukazoval, ako krv tečie po kazete a usadzuje sa v malých priehlbínach, bol reálny. Nikdy ste však nevedeli, či získate výsledok alebo nie. Zaznamenali teda výsledky z tých testov, keď systém fungoval. Išlo o uložený výsledok, ktorý zobrazili na konci každej ukážky.

Mosley stuhol. Myslel si, že výsledky získavali v reálnom čase z krvi v kazete. Presne v to mali investori, ktorých priviedol, veriť. Čo však Shaunak práve opísal, znelo ako podvod. Je v poriadku pôsobiť optimisticky a mať aspirácie, keď presviedčate investorov,

ale jestvuje hranica, ktorú nesmiete prekročiť. A teraz ju, aspoň podľa Mosleyho, prekročili.

Čo sa vlastne s Novartisom stalo?

Mosley mu sa od nikoho nepodarilo získať priamu odpoveď, a tak očakával niekoľko kúzelníckych trikov. A nemýlil sa. Jedna z čítačiek, ktoré Elizabeth vzala do Švajčiarska, nefungovala dobre. Zamestnanci v jej sprievode pracovali celú noc, aby ju dali do poriadku. A na to, aby na prezentácii v nasledujúce ráno zakryli problém, tím Tima Kempa v Kalifornii zaslal falošný výsledok.

V NASLEDUJÚCE POPOLUDNIE mal Mosley s Elizabeth pravidelnú týždennú poradu. Keď vstúpil do kancelárie, okamžite si uvedomil charizmu, ktorú vyžarovala. Pôsobila oveľa staršie, než v skutočnosti bola. Spôsob, akým na vás upierala modré oči bez žmurknutia, navodil pocit, že ste stredobodom sveta. Akoby vás hypnotizovala. Prispieval k tomu aj jej hlas: mala mimoriadne hlboký barytón.

Mosley sa rozhodol nechať poradu prebiehať zvyčajným spôsobom, skôr než prednesie svoje obavy. Theranos práve uzavrel tretie kolo financovania. V každom ohlade išlo o prenikavý úspech: spoločnosť od investorov získala ďalších 32 miliónov dolárov k 15 miliónom z prvých dvoch kôl. Najpôsobivejší údaj prinieslo najnovšie ohodnotenie spoločnosti: *stošesťdesiatpäť miliónov dolárov*. Nebolo veľa trojročných startupov, ktoré by mohli povedať, že sú hodné toľkých peňazí.

Jedným z najdôležitejších dôvodov pre také veľkorysé ohodnotenie boli dohody, ktoré Theranos, ako tvrdil investorom, uzavrel s partnerskými farmaceutickými firmami. Na snímkach prezentácie svietilo šesť zmlúv s piatimi firmami, ktorých výnos sa v nasledujúcich šesťnástich mesiacoch mal pohybovať medzi 120 až 300 miliónmi dolárov. Patrilo k nim aj ďalších pätnásť zmlúv, o ktorých sa ešte rokovalo. Keby sa uzavreli, podľa powerpointovej prezentácie by výnosy mohli napokon dosiahnuť 1,5 miliardy dolárov.

Farmaceutické firmy sa chystali využiť systém krvných testov Theranosu, aby mohli sledovať reakcie pacientov na nové lieky. Počas klinických testov by kazety a čítačky umiestnili u pacientov doma. Niekoľkokrát denne by si pacienti pichli do prsta a čítačka by prenášala výsledky do zariadenia sponzora testov. Keby výsledky vykazovali zlú reakciu na liek, výrobca lieku by mohol okamžite znížiť dávkovanie a nemusel by čakať na ukončenie testov. Náklady farmaceutických firiem na výskum by sa tak znížili až o 30 percent. Alebo to aspoň naznačovala prezentácia.

Od raňajšieho zistenia Mosleyho nervozita zo všetkých tých vyhlásení stúpala. Veď počas ôsmich mesiacov v Theranose ani raz zmluvy s farmaceutickými firmami nevidel. Zakaždým, keď sa na ne pýtal, mu odpovedali, že ich „skúmajú právnici“. Navyše s tými ambicióznymi výhľadmi, týkajúcimi sa výnosov, súhlasil, lebo si myslel, že systém Theranosu funguje spoľahlivo.

Ako o tom Elizabeth aj pochybovala, nedávala to najavo. Stelesňovala pokoj a šťastie. Zdrojom jej hrdosti bolo najmä nové hodnotenie Theranosu. Ako im povedala, predstavenstvo mali posilniť noví riaditelia, aby reprezentovalo rozširujúci sa zoznam investorov.

Mosley sa snažil cestu do Švajčiarska prediskutovať, lebo podnikové klebety tvrdili, že s ňou niečo nie je v poriadku. Keď sa na Elizabeth obrátil, pripustila, že sa vyskytol problém, ale to je vraj všetko a tému zahovorila. „To sa spraví,“ odvetila.

Keď už Mosley o probléme teraz vedel, silne o tom pochyboval. Spomenul, čo mu povedal Shaunak o ukážkach pre investorov. Mali by sme s nimi skončiť, ak nie sú naozajstné, uvažoval. „Klammeme investorov. To predsa nemôžeme robiť!“

V tej chvíli sa Elizabethin výraz zmenil. Jej bezstarostnosť spred chvíľe vyprchala a na tvári sa jej usadilo nepriateľstvo. Akoby niekto stlačil vypínač. Chladne pozrela na svojho finančného riaditeľa.

„Henry, nie si tímový hráč,“ poznamenala ľadovo. „Mal by si okamžite odísť.“

Nebolo pochyb o tom, čo sa práve stalo. Elizabeth ho nežiadala len, aby opustil jej kanceláriu. Povedala mu, aby odišiel zo spoločnosti – okamžite. Mosleyho práve prepustili.

Cieľavedomý život

Elizabeth Anne Holmesová od mladosti vedela, že sa chce stať úspešnou podnikateľkou.

Keď mala sedem rokov, navrhla stroj času a poznámkový blok zaplnila detailnými technickými nákresmi.

Keď mala deväť alebo desať, jeden príbuzný jej na rodinnom stretnutí položil otázku, ktorú sa skôr či neskôr spýtajú každého dieťaťa: „Čím chceš byť, keď vyrastieš?“

Elizabeth bez váhania odvetila: „Chcem byť miliardárka.“

„Nechcela by si byť radšej prezidentkou?“ pokračoval príbuzný.

„Nie, prezident sa so mnou ožení, lebo budem miliardárka.“

To neboli len také detské slová do vetra. Podľa člena rodiny, ktorý bol svedkom rozhovoru, to Elizabeth povedala s absolútnou vážnosťou a odhodlaním.

Rodičia Elizabethine ambície podporovali. Vychádzajúc z histórie významnej rodiny Christian a Noel Holmesovci od dcéry veľa očakávali.

Z otcovej strany bola potomkom Charlesa Louisa Fleischmana, maďarského prisťahovalca, ktorý založil prosperujúcu spoločnosť Fleischmann Yeast Company. Na začiatku dvadsiateho storočia jej ohromný úspech urobil z Fleischmannovcov jednu z najbohatších rodín v Amerike.

Bettie Fleischmannová, Charlesova dcéra, sa vydala za dr. Christiana Holmesa, dánskeho lekára jej otca, Elizabethinho pradeda. S pomocou politických a obchodníckych väzieb manželkinej bohatej rodiny dr. Holmes založil Cincinnatskú všeobecnú nemocnicu a Lekársku fakultu na Cincinnatskej univerzite. Tam sa to všetko začalo – na Sand Hill Road neďaleko kampusu Stanfordovej univerzity sa usadili investori s rizikovým kapitálom – po nich Elizabeth zdedila nielen podnikateľského ducha, ale aj medicínske gény.

Elizabethina matka Noel mala vlastné hrdé rodinné zázemie. Začiatkom sedemdesiatych rokov si jej otec, absolvent West Pointu, naplánoval a neskôr aj uskutočnil prechod z armády do dobrovoľníckeho armádneho zboru ako vysokopostavený predstaviteľ Pentagonu. Daoustovci svoj pôvod odvodzovali od *maréchala* Davouta, jedného z Napoleonových generálov.

Boli to však úspechy z otcovej strany Elizabeth, ktoré žiarili najjasnejšie a púťali jej predstavivosť. Chris Holmes sa ubezpečil, že jeho dcéra dôkladne pozná nielen ohromujúci úspech staršej generácie, ale vie aj o zlyhaniach mladších. Jej otec spolu so starým otcom žili dobrý život, sem-tam ho však naštrbili viaceré manželstvá a zápas s alkoholizmom. Chris ich vinil z toho, že rozhádzali rodinný majetok.

„Vyrastala som na príbehoch o dokonalosti,“ uviedla o niekoľko rokov neskôr Elizabeth pre *The New Yorker*, „a o ľuďoch, ktorí sa rozhodli nežiť cielavedomý život, aj čo sa s nimi stalo, keď sa tak rozhodli – o všetkom tom vplyve na ich charakter a kvalitu života.“

ELIZABETH STRÁVILA mladosť vo Washingtone, D.C., kde jej otec prešiel niekoľkými zamestnaniami pre vládne agentúry, počnúc Ministerstvom vnútra USA po Agentúru pre medzinárodný rozvoj. Matka pracovala ako poradkyňa na Kapitole, až kým neprerušila kariéru, aby vychovávala Elizabeth a jej mladšieho brata Christiana.

V lete sa Noel vždy s deťmi vybrala do Boca Raton na Floride, kde mali Elizabethina teta a strýko – Elizabeth a Ron Dietzovci – byt

s nádherným výhľadom na Intracoastal Waterway. Ich syn David bol o tri a pol roka mladší od Elizabeth a rok a pol od Christiana.

Bratrance spali na zemi na nafukovacích matracoch a ráno vyrážali na pláž zaplávať si. Popoludnia si krátili hrou Monopoly. Keď viedla Elizabeth, čo sa stávalo často, trvala na to, aby hrali do úplného konca, získavala domy a hotely až dovtedy, kým David a Christian neskrachovali. Ak niekedy prehrávala, rozzúrená prestala hrať a viackrát dokonca vytrielila cez sieť na vchodových dverách. Boli to prvé náznaky jej nesmierne súťaživého ducha.

Na strednej škole Elizabeth nepatrila k obľúbencom. Vtedy jej otec prijal prácu v nesúrodnom zlepeni Tenneco a presťahoval rodinu do Houstonu. Deti Holmesovcov navštevovali prestížnu houstonskú súkromnú školu St. John's. Elizabeth, vyziabnutá tínedžerka s veľkými modrými očami, si v snahe zapadnúť odfarbila vlasy na blond a bojovala s poruchami príjmu potravy.

V druhom ročníku sa vrhla na učenie, často zostávala dlho do noci hore a stala sa z nej žiačka so samými áčkami. Vtedy vznikol vzorec jej správania na celý život: tvrdo pracovať a málo spať. Tak ako vynikla v škole, podarilo sa jej uspieť aj spoločensky. Začala chodiť so synom uznávaného houstonského chirurga na ortopédii. Raz sa spolu vybrali do New Yorku osláviť na Times Square nové tisícročie.

Ako sa blížila vysoká škola, Elizabeth začala upierať zrak na Stanfordovu univerzitu. Pre študentku so záujmom o prírodné vedy a počítače, ktorá snívala o tom, že sa stane podnikateľkou, to bola samozrejmä voľba. Malá poľnohospodárska fakulta, ktorú koncom devätnásteho storočia založil železničný magnát Leland Stanford, bola neoddeliteľne viazaná na Silicon Valley. Rozmach internetu sa vtedy dostal na vrchol a niektoré hviezdy z tejto oblasti ako Yahoo založili v kampuse Stanfordovej univerzity. Keď Elizabeth chodila do posledného ročníka strednej školy, dvojica doktorandov na Stanfonde začala pútať pozornosť dovtedy nenápadným startupom Google.

V tom čase Elizabeth už Stanfordovu univerzitu dobre poznala. Koncom osemdesiatych a začiatkom deväťdesiatych rokov jej rodina žila vo Woodside v Kalifornii, len zopár kilometrov od